

Dec. 2003; Interview afgenomen door Lisanne Kronen,
Leerling van de School voor Journalistiek

Schouders naar achteren, neus omhoog, armen los langs het lichaam, J.P. here I come! Om een verpletterende indruk op de geïnterviewde te maken, zijn niet alleen woorden, maar ook houding en uitstraling van levensbelang. En daar schort het 'm nog aan bij veel journalisten, zegt communicatiedeskundige Pauline van Aken (36).

Non-verbale communicatie is volgens Van Aken belangrijker dan we denken: Zo'n tien procent van onze communicatie draait om de inhoud en maar liefst negentig procent om hoe je iets zegt. En daarvan bestaat vijfenzeventig procent uit de non-verbale communicatie. "Wat je uitstraalt met je lichaam, de gebaren, de ademing, het oogcontact dat je al dan niet maakt, zijn veel belangrijker dan men denkt! legt de gediplomeerde logopediste uit. Onlangs kwam haar boek "Wat wil je nu eigenlijk zeggen" op de markt, over communiceren en jezelf laten zien.

Van Aken traint radio- en tv-presentatoren, acteurs en bedrijfsmanagers maar pleit ook voor presentatie- en communicatietrainingen voor studenten journalistiek. Het is heel belangrijk voor journalisten. Ze moeten les krijgen in presenteren, interviewen, algehele communicatie en zelfontwikkeling. Omdat beeld wint van geluid, dus van de woorden! Dat kan in één vak ondergebracht worden. Het zou bijna een psychologisch vak zijn.

Hot issue

Als presentatrice was Van Aken verbonden aan onder meer AT5-nieuws, Kindernet en verschillende SBS6-nieuwsprogramma's. Het was vooral haar optreden bij het eerste verkiezingsdebat dit jaar op televisie, dat non-verbale communicatie een hot issue maakte. De communicatiedeskundige leverde na het debat commentaar op het voorkomen van de vier fractieleiders en verschaft daarmee inzicht in het belang van uitstraling.

Maar non-verbale communicatie is niet alleen belangrijk voor Ad Melkert of wijlen Pim Fortuyn, ook de gewone journalist moet eraan geloven. Tenminste, dat zouden ze moeten. Maar, zegt Van Aken, journalisten hebben het onvoldoende onder de knie. Niet iedere journalist kan zich presenteren en heeft het hele pakket. Van Aken heeft geen journalistiek gestudeerd maar is naar eigen zeggen in het vak gerold door de manier waarop ze zich presenteerde.

Ego's

Behalve het opkomend belang van de uiterlijke presentatie, ziet Van Aken een meespelend probleem: "Een boel journalisten zijn teveel met zichzelf bezig. Ze willen snel scoren en zijn vooral gericht op het eindresultaat. De weg er naar toe wordt vaak overgeslagen". Volgens Van Aken leven veel journalisten dan ook vanuit een groot ego, de drang om zichzelf te bewijzen.

"Toen het prinsesje werd geboren, haalde een vrouw, journalist, het in haar bolle hersens om door te vragen naar eventuele complicaties bij de bevalling. Bij de

gynaecoloog kreeg ze geen antwoord maar bij Willem-Alexander hamerde ze erop door. Dat vind ik een stukje privé en een typisch voorbeeld van niet-respectvolle vraagstelling. Zo'n primeur maakt de lezer bovendien helemaal niets uit. Zullen wij een ander medium beoordelen als ze er een uur later mee komen?"

Wat dit met non-verbale communicatie te maken heeft? De manier waarop je iets wilt bereiken, verandert je gedrag. Journalisten met haast en een groot ego hebben een heel andere houding. Het stelt de geïnterviewde niet op zijn/haar gemak.

Friemelen aan kleding, heen en weer schuiven op je stoel, tikken met een pen. Het geeft geen rust in het gesprek, iets dat volgens Van Aken juist zo belangrijk is. Een voorbeeld van gehaaste journalistiek vindt Van Aken Barend en Van Dorp: "Hun gehaaste stijl roept vaak onrust bij me op. Gasten komen daardoor niet écht tot hun recht".

Zelfanalyse

In haar boek beschrijft Van Aken dat (on-)zekerheid mede bepaalt hoe men spreekt, handelt en wat men uitstraalt. Hoewel dat ook voor een deel in het karakter kan vastliggen, kunnen journalisten hun non-verbale en verbale communicatie wel degelijk verbeteren.

Van Aken wijst op een zelfconfronterende aanpak: "Neem jezelf eens op met een camera. Als je het terugziet krijg je inzicht in wat je precies mist en wat je aandachtspunten zijn. Journalisten zouden ook goed om zich heen kunnen kijken:Anderen zijn je spiegels!. Door anderen te analyseren en niet te veroordelen, krijg je meer inzicht in de ander en in jezelf.!!!"